

irányzatokkal szemben leginkább ellenálló elem; az általános államosítás a legnagyobb szolgálatot az állam ellenségeinek tenné; állami iskolát ott állítsanak, ahol nincs jó és hazafias iskola; a nemzeti nyelv tudása fontos érdeke és jelentékeny összetartó eleme az államnak, de a nyelv nem minden és nem is egyedül fontos az állampolgári nevelésben, mert a szívet, a lelket kell megnyerni a magyar állam számára s ebben a munkában — úgymond — az állam velünk fel nem veheti a versenyt. Az állam tudatos gyöngítését, a legnemesebb hazafiság és erkölcsi erők kútfojének erőszakos kiapasztása, a belső béke megbontása, a legszentebb érzelmek megsértése lenne, ha a virágzó és jó szellemű, az államiakkal azonos szervezeti és tantervű felekezeti iskolákat elállamosítanák.

Orsz. Középiskolai Tanáregyes. Közlöny. Megszűkült területén kénytelen mellőzni a hosszabb léleketű cikkeket; ezek helyett mindenik száma időszzerű, rövid felszólalásokkal és tájékoztató közlésekkel van tele. LI. évf.-nak 17—18. számából Kemény Ferenc és Medveczky Lajos rokon tárgyú s nagy figyelmet érdemlő cikkeit idézzük. *Kemény F.* «Riadó» címen egyenesen arról beszél, hogy az iskola és munkásai fel nem tartóztathatóan a romlás felé haladnak; végzetesen fejlődik az a veszedelem hogy ma «az emberi javak börzójén a szellemieknek árfolyama a leghítványabb és jövedelmezőség tekintetében össze sem mérhető a legutolsó testi munkával»; a háború kikezdte a tanítói, tanári hivatásra elengedhetlenül szükséges idealizmust; «a magyar tanítóság, tanárság értelmi proletársággá vedlik»; fel kell hát vetni a kérdést: «milyen emberek fogják a jövő értelmiséget nevelni, oktatni és hogyan?» S azt feleli, hogy itt pusztán pénzzel segíteni nem lehet, hanem olyan erkölcsi előnyökkel kell a társadalom nevelőinek a hivatását kívánatossá tenni, hogy mindenki kénytelen legyen ezt a hivatást megbecsülni. S erre az állam megtalálhatná a módot és meg is kell találnia, mert egyébként csak a leggyaralóbb emberanyag, a jövedelmezőbb foglalkozásokban nem boldoguló gyengék maradnak erre a pályára. Jellemző például említi, hogy Szászországban a tehetséges népiskolai tanulók számára nyitott, a középiskolára átvezető osztályokba igen kevesen jelentkeznek, mert az ilyen gyermekek kedvezőbb haladást biztosító pályákra mennek! *Medveczky L.* a tanárság társadalmi súlyának emelését sürgeti s főként a hivatalos elismerés hiányairól szól, ezzel végezve: «Talán ebben a világfelfordulásban ideje volna már annak a tudatára ébredni, hogy az emberanyag legalább is van olyan drága, mint az állam anyagi java s hogy ha már anyagiakkal nem fizethető meg kellően a tanárok munkája, pótolják ki ezt azzal, hogy becsüljék s méltányolják erkölcsiükben felülről is.» — Ebben a kérdésben csakugyan nem volna szabad a tanárok és tanítók magánügyét látni, amiire még ma is van hajlandóság s ezért helyes ezt elmondani újra meg újra. De egészen hiában való a magunk lapjaiban mondanunk el, önmagunknak! Magunkat nem kell erről meggyőznünk. Azoknak azonban, akik tehetnének is valamit az ügyben, végre észre kell venniök, hogy a mai idők áramlatai rendkívül könnyen idézhetnek elő a tanítók és tanárok lelkében olyan fordulatot, amely egyszerre megdöbentően nyilvánítja majd: mily óriásit mulasz-

tanak és vétkeznek azok a «nagyszabású» államférfiak, akik eféle «kicsinyességekkel» nem törődnek s a közoktatási miniszterek kezét annyira megkötik. i.

Magyar Középiszkola 1918: 3—4. sz. Karsai Ervin «A szociális és állami pedagógia viszonya» c. cikkében elől az egyéni és a társadalmi nevelés viszonyáról szól s e részben abban állapodik meg, hogy «a nevelés szociális mozzanatainak erőteljesebb hangsúlyozása csak abban az esetben jogosult, ha az individualizmus túlzásaival szemben orvoslattal kell élnünk. De hiba volna és ellenkező véletbe esnénk, ha a nevelés szocializálása kedvéért az egyéniség jogaira tekintettel nem lennénk vagy ha a szociális tényezők közül valamelyiknek a többiek rovására túlságos befolyást biztosítanánk». E tételtől indulva tovább, arra az eredményre jut, hogy «a szociális pedagógiát az állammal azonosítani csak doktrinár álláspontonról lehet s ahol az állam a többi közösségeket abszorbeálni vagy egészséges érvényesüléseket gátolni igyekszik, ott az iskolaügy nem fejlődik szerzesen, hanem komplikációkat idéz elő az állami életben, melyek a nemzet életerejére bénítólag hatnak», «... a családi és vallási kötelek sokkal mélyebben gyökereznek az emberi természet őstalajában, mint az államiak» s «azért egészséges nemzeti iskolázás csak ott fejlődhetik, ahol az állam nem nyúl bele kiméretlen kézzel a család szentélyébe s nem nehezedik rá hatalmi erejének súlyával a vallásból eredő közösségek nevelő munkájába, hanem szabad mozgást, levegőt biztosít nekik s csak az állami érdekek legfőbb védelme szempontjából szabályozza s őrzi ellen működéseket». Végül idézi Kerschensteinernek azt a mondását, hogy az a legjobb állam, amely polgárainak «az egyén, a család vagy a község személyes és politikai szabadságát biztosítva, a leghatalmasabb egységbe tudja őket összeforrasztani». — Kétségtelen, hogy itt művelődési politikánk alapkérdéséről van szó s nagyon szükséges, hogy folyóirataink ezt több oldalról megvitassák; igaz ugyan, hogy ebben a kérdésben nemcsak erős, ellentétes meggyőződések, hanem hatalmi érdekek is ütköznek, de olyan időket élünk, amelyek — éppen a tények erejénél fogva — az új életre való előkészülés irányának újabb megfontolását követelik. Ma lehet reménység a megértésre, ha azt tartjuk szem előtt, amivel a szerző sorait végzi: a hatalmas egységet. Ennek a kényszerítő szükségét látva, le kell mondani mindenről, ami ezt gátolja. Ebben egyfelől az a gondolat a vezető, hogy egyik résznek sem szabad magát az egésznek a helyére állítania a lelkekben; másfelől pedig az, hogy az egységet nem az egyformaságban, hanem a különböző elemek összhangjában kell keresnünk. Ennek a kifejtésére volna szükség. i.

Népjóléti Közlöny. Budapest székesfőváros népjóléti központjának hivatalos lapja 1918: 6. számában részletes tudósítást közöl a Központ népművelő szakosztályának megalakulásáról. E szakosztállyal létesítik a főváros részére azt a szabadoktatási helyi bizottságot, amelyet a szabadoktatásról szóló legutóbbi miniszteri rendelet a törvényhatóságokban előír. A szakosztálynak tíz alosztálya van: 1. elemi ismereteket terjesztő, 2. munkásgimnáziumi, 3. szabadliceális, 4. szakoktatási, 5. testnevelési, 6. könyv-